

офіцерів-прикордонників є такі: сформованість особистісної готовності курсантів; співвідношення пізнавальних та соціальних мотивів навчання, представленість та зіставлення мотиваційних складових у виборі професійної сфери.

Процес формування професійної спрямованості майбутніх офіцерів-прикордонників можливо реалізувати за комплексного підходу до вирішення цієї проблеми. Це означає, що необхідно теоретично обґрунтовувати відповідні форми та методи навчання, засоби навчання, а також виокремлювати та посилювати певні педагогічні умови щодо формування професійної спрямованості майбутніх офіцерів-прикордонників.

Отримано 28.02.2019

УДК 159.92:378.14

Наталія Миколаївна ТЕСЛИК,
*старший викладач кафедри психології,
політології та соціокультурних технологій
Сумського державного університету,
кандидат психологічних наук*

ДОСВІД АПРОБАЦІЇ БІНАРНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК СТУДЕНТАМ-ПРАВОВИЗНАВЦЯМ

Проаналізовано хід та результати експерименту з впровадження бінарної технології у курсі викладання дисципліни «Юридична психологія» як засобу оволодіння компетентностями правознавців.

Професійна підготовка студентів юридичного профілю вимагає інтеграції здобутих юридичних, соціокультурних, гуманітарних знань з метою формування належного рівня конкурентоздатності майбутніх фахівців. У рамках компетентнісного підходу важливо, щоб здобути протягом навчання знання, уміння, навички не диференціювалися, витісняючи різні напрями підготовки, а структурувалися у загальну світоглядну картину, необхідну для професіоналізації особистості.

Дослідження взаємопроникнення культурного становлення та навчання особистості належать видатним психологам Дж. Брунеру, К. Бюлеру, А. Валлону, Е. В. Ільєнкову, О. Р. Лурії, Ж. Піаже, С. Л. Рубінштейну та ін. Дидактичні технології, спрямовані на викладання англійської мови та психології у наближенні до умов щоденного, природного спілкування людини, базуються на ідеях Л. С. Виготського. По суті бінарні навчальні технології розширюють зону актуального розвитку методом закріплення отриманих дидактичних змін.

Для проведення експерименту з реалізації бінарної технології вивчення дисципліни «Юридична психологія» було обрано цикл іноземних мов. Призначенням професійно-психологічної та лінгвістичної підготовки правознавців є розвиток професійної та особистісної готовності до виконання професійних завдань у складних, імовірно стресогенних умовах, здатність до професійної самореалізації у сфері права за обраним фахом. Розвиток адаптивних можливостей особистості до здійснення невіддільний від формування усвідомленої індивідуальної установки на необхідність застосування здобутих знань у практичній діяльності.

Поняття бінарності в системі освіти вживається у психолого-педагогічній літературі у двох концептуальних тлумаченнях:

1. Як фундаментальний підхід до структурування системи вищих навчальних закладів. Така система об'єднує існування університетського сектору із спеціалізованими закладами і функціонує у Бельгії, Великобританії, Греції, Данії, Ірландії, Норвегії, Німеччині, Франції та інших країнах [2, с. 12].

2. Як паралельне викладання фахівця-теоретика та практичного працівника з конкретної проблеми. Застосування даного методу детермінує ряд труднощів, зокрема, складність узгодження навчальних планів, фактична проблематичність організації бінарних занять тощо [1, с. 232].

Не заперечуючи жодного з цих підходів, дане дослідження обґрунтовує доречність модифікації бінарної технології як взаємопроникнення тематичних планів навчальних дисциплін, що викладаються паралельно. Поглиблюючи міждисциплінарні зв'язки, бінарна навчальна технологія передбачає не лише закріплення пройденного матеріалу, але і стимулює розвиток дивергентного мислення, креативності, пошукової активності студентів.

Метою даного дослідження є проаналізувати можливості впровадження модифікацій бінарних технологій навчання у підготовку студентів-правознавців. Гіпотеза дослідження базується на тому, що професіоналізація особистості студента вимагає різносторонніх впливів, розвитку як професійних, так і соціальних, комунікативних, загальнокультурних компетентностей.

Практична перевірка гіпотези дослідження проведена у вигляді формуючого експерименту у межах вивчення студентами-правознавцями навчальних дисциплін «Юридична психологія» та «Іноземна мова». До проведення формуючого експерименту залучено 43 студенти, у тому числі 28 студентів-першокурсників та 15 студентів передостаннього року навчання. Усього експериментальна група охоплює 20 юнаків і 23 дівчат. Була отримана їхня попередня згода на використання модифікованої бінарної технології навчання, однак деталі студентам окреслені відносно поверхнево.

В експериментальних групах вивчення тем «Психологічні основи розслідування злочину», «Психологія особистості злочинця та

психологічні особливості індивідуального злочину», «Психологія процесуальної (судової, адвокатської) діяльності» з юридичної психології та відповідних аналогів з англійської мови здійснено паралельно, з урахуванням термінологічних та лексичних вимог обох дисциплін.

Одночасно вивчення аналогічних тем у двох контрольних групах, які навчаються на паралелях із експериментальними групами (усього 41 студент), проводилося без дискурсивної інтеграції навчальних курсів. За результатами психологічної діагностики студенти груп порівняння не виявляють значимих відмінностей темпераменту, локусу контролю, мотиваційної та аксіологічної сфер. Зокрема, використана методика ОТЕЦ І. Г. Сеніна виявляє, що для студентів обох груп порівняння найбільш значимими сферами життя є навчання і освіта (середньозважені дані експериментальної групи $57,32 \pm 6,61$, контрольної – $55,16 \pm 6,80$), професійне життя (відповідно $54,84 \pm 7,57$ і $54,95 \pm 6,21$) та сімейне життя (відповідно $58 \pm 7,97$ і $54,32 \pm 8,74$).

Метою формуючого експерименту визначено оволодіння студентами психологічною термінологією одночасно із розширенням лексичного запасу іноземної мови. Для цього на заняттях з «Юридичної психології» використані інтерактивні методи навчання: дидактична гра, постановку судового процесу і бліц-опитування, модеровані студентами групи.

Цікаво, що під час вивчення тем з психології студенти самостійно, не пов'язуючи з бінарними технологіями, проводили паралелі із матеріалом, засвоєним при вивченні іноземної мови, актуалізуючи раніше засвоєний понятійний апарат. За результатами зрізу знань студентів з «Юридичної психології» демонструє відносно невисоку ефективність паралельного ведення навчальних дисциплін. Першокурсники експериментальної групи отримали за 5-бальною шкалою середньозважений бал 3,7 б., контрольної – 3,5 б. Студенти старшого курсу – 3,6 б. і 3,2 б. відповідно. Відмінності відсутні також у підсумковому контролі з дисципліни. Безумовно, не слід говорити про значні зрушення в успішності студентських груп. Йдеться про формування конкретних компетентностей, а не загальний когнітивний розвиток.

Так, в експериментальних групах очевидно кращі результати студентів із засвоєння різновидів окремих понять (відсутні труднощі із поясненням відмінностей суб'єктивно-неправдивих і об'єктивно-неправдивих свідчень, комунікативний і соціальний бар'єри тощо). Особливістю результатів поточного контролю знань експериментальної групи є зменшення частки незадовільних результатів. Отже, застосування модифікацій бінарної технології навчання сприяє впровадженню індивідуального підходу.

У запропонованій модифікації бінарна технологія не викликає значних труднощів організації навчального процесу, однак дозволяє мотивувати студентів, сприяє реалізації компетентнісного підходу до

професіоналізації особистості правознавця. Застосування варіацій бінарних дидактичних технологій, на наш погляд, поглиблює узагальнюючий вплив на особистісне становлення фахівця.

Список бібліографічних посилань

1. Лисицька О. О. Бінарні уроки як шлях реалізації інтегрованого навчання. *Таврійський вісник освіти*. 2015. № 2 (1). С. 231–236.

2. Огієнко О. І. Тенденції реформування вищої освіти Великої Британії в контексті євроінтеграційних процесів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 1. С. 10–19.

Отримано 27.02.2019

УДК 378:141:371.134(043.3):355

Клавдія Юрївна ТУШКО,

*доцент кафедри педагогіки та соціально-економічних дисциплін
Національної академії Державної прикордонної
служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький),
кандидат педагогічних наук, доцент;*

 <https://orcid.org/0000-0001-7684-5622>

ПРОФЕСІЙНА ВЗАЄМОДІЯ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Проаналізовано актуальність удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної взаємодії. Розкрито сутність дефініції «професійна взаємодія» та визначено її педагогічний зміст. Подано основні філософські підходи щодо формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної взаємодії.

Функціонування прикордонної служби України залежить від рівня професіоналізму та компетентності її представників, в першу офіцерів-прикордонників, які належать до управлінської системи зазначеного відомства і зобов'язані виконувати низку професійних завдань, результативність вирішення яких залежить у певній мірі від сформованості готовності до так званої «професійної взаємодії».

У сучасній філософській та соціологічній літературі категорія «взаємодія» та «професійна взаємодія» отримали статус феноменальної категорії, що поєднує і синергетичний, і акмеологічний, і аксіологічний зміст.

Педагогічна наукова література представлена численними напрацюваннями з проблем формування професійної взаємодії певних фахівців, проте у сфері правоохоронних соціальних інститутів українського суспільства, ця проблема не розкрита.

Педагогічний підхід у вивченні тієї чи іншої наукової проблеми є універсальним, оскільки педагогіка намагається враховувати результати досліджень суміжних наук, переважно гуманітарного спрямування.